

Conferentie over een aanzet tot een Nationaal Diasporabeleid
Paramaribo 14 januari 2012

DE SURINAAMSE NATIE MOET SAMEN HET LAND OPBOUWEN

Marten Schalkwijk
Hoogleraar Sociale Verandering en Ontwikkeling
Institute for Graduate Studies and Research (IGSR)

“Staat en natie zijn uit elkaar gegroeid en moeten weer aan elkaar gekoppeld worden, zelfs als een deel van de natie elders onderdak gevonden heeft.¹ Families aan beide zijden van de oceaan moeten elkaar zonder problemen –zonder visum en zonder inwisselplicht en dus zonder tijdverlies en extra kosten—te allen tijde kunnen ontmoeten. Bij een verjaardag, een vakantie of een sterfgeval mogen er geen oneigenlijke barrières zijn die een bezoek onmogelijk maken. Het reeds kleine aantal leden van de natie heeft elkaar nodig, juist in bange dagen en moeilijke tijden. Wij zullen elkaar moeten bijstaan en een beroep op elkaar moeten doen zonder elkaar uit te buiten. Er moeten echter wegen gevonden worden om de wederzijdse kennis in harmonie te bundelen en het tijdelijk gebrek aan kader in Suriname op te lossen. Het zou wel heel vreemd zijn als degenen die extra kennis in het buitenland hebben opgedaan en daar wonen niet bereid zouden zijn om hun eigen natie weer te helpen opbouwen. We kunnen ze misschien niet alle luxe bieden die ze elders gewend zijn, maar dat willen de meesten echt niet eens. Ze willen wel het gevoel hebben een waardevolle bijdrage te leveren aan de natie waar ze zich toe rekenen. Het gevoel er bij te horen, het gevoel trots te zijn op Suriname. Misschien dat we de kwestie van de dubbele nationaliteit eens heel serieus moeten gaan bekijken, om zo een ieder die zich Surinamer voelt het blauwe paspoort niet te onthouden. Andere landen geven elk kind dat daar geboren is het recht op het paspoort van de geboorte. Misschien moet er gewoon een speciaal ministerie of een speciaal instituut voor de landgenoten overzee komen. We zullen aandacht aan het verloren deel van de natie moeten schenken om zo onze eigen diepe wonden te helen. De staat zal er alleen maar baat bij hebben. De relatie met Nederland zal er wellicht door verbeteren.”²

In januari 1991, direct na de kerstcoup, schreef ik, tussen de hoofdstukken van mijn proefschrift door, in een bevestiging het manuscript voor een boek dat de titel kreeg “Suriname het steentje in de Nederlandse schoen”. Ik zat toen zelf in de Verenigde Staten en weet wat het diasporagevoel is en hoe je je in het buitenland soms meer Surinamer voelt dan degenen die in Suriname wonen, zeker wanneer er dingen in jouw land gebeuren die je aan het hart gaan. Velen in het buitenland kennen dat gevoel en ook velen in Suriname die in het buitenland gewoond hebben. Ondertussen leven er ruwweg 400.000 personen van Surinaamse afkomst buiten Suriname, waarvan meer dan 80% in Nederland.³ Qua omvang

¹ Wikipedia: A *nation* may refer to a community of people who share a common language, culture, ethnicity, descent, and/or history. In this definition, a *nation* has no physical borders. However, it can also refer to people who share a common territory and government (for example the inhabitants of a sovereign state) irrespective of their ethnic make-up. In [international relations](#), *nation* can refer to a [country](#) or [sovereign state](#). The word *nation* can more specifically refer to a tribe of [North American Indians](#), such as the [Cherokee Nation](#).

² Marten Schalkwijk: Suriname het steentje in de Nederlandse schoen; van Onafhankelijkheid tot Raamverdrag. Firkos Suriname N.V., 1994, blz. 354.

³ Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek in Nederland woonden er 344.743 personen van Surinaamse afkomst in Nederland (www.statline.cbs.nl). In Frans Guyana wonen wellicht tussen de 20.000 en 30.000, in de

betekent dit simpelweg dat je het beleid vooral op de diaspora in Nederland zal moeten richten, omdat de kans op effect daar het grootst is. Frans Guyana is daarna het belangrijkste land met Surinaamse diaspora, maar velen van hen zitten er illegaal en zijn nog slecht geschoold, waardoor het effect een stuk minder zal zijn. Aan de andere kant zijn ze geografisch heel dicht bij ons, hetgeen het onderhouden van contact een stuk makkelijker maakt.⁴ De diaspora in de Verenigde Staten volgen daarna en dat is ook wel de moeite waard, maar ze zitten vrij verspreid over een groot land dus dat is lastig om grote groepen direct te bereiken.⁵

Ik had in 1991 nog geen studie gemaakt van de diaspora en de term was ook nog niet zo populair als nu. Wel was ik op het ministerie van Buitenlandse Zaken een aantal jaren secretaris geweest van de Commissie Personenverkeer en Remigratie Suriname-Nederland. Ik had wel over de issues nagedacht m.n. hoe wij de ontwikkeling van Suriname konden bevorderen: vrij personenverkeer, het benutten van de kennis bij de diaspora, de bereidheid van de diaspora om mee te helpen aan de opbouw van hun land van herkomst, de dubbele nationaliteit, en een speciaal ministerie of instituut voor de diaspora. Maar ik gaf in het bovenstaande citaat ook een aantal pijnpunten aan waar ik later op terugkom. Laat mij echter eerst een aantal algemene zaken aan de orde stellen.

Mensen die in de diaspora oftewel verstrooiing wonen zijn een eeuwenoud fenomeen, net zo oud als de migratie van mensen buiten hun traditioneel woongebied. Even oud is het verschijnsel dat personen die weggetrokken zijn meestal wel een band blijven koesteren met hun geboorteplaats of de geboorteplaats van hun groep; dit was al zo voordat er naties bestonden. In vele gevallen was de migratie vrijwillig, maar in andere gevallen werden grote delen van volken gevangen genomen en afgevoerd naar andere landen. Denk aan de slavernij die geleid heeft tot de Afrikaanse diaspora in de Amerikas en ook in Suriname. Maar ook via de contractarbeid zijn er grote diasporagroepen ontstaan, denk maar aan de Hindoestanen, Javanen en Chinezen in Suriname. Ondertussen zijn die diaspora zelf weer een volk van Surinamers geworden, waarvan een deel weer verder gemigreerd is.

Diaspora heeft te maken met de spreiding van een bevolking buiten haar oorspronkelijk gebied. Diaspora zijn er dus altijd geweest in de geschiedenis en hebben soms een grote impact gehad. Het begrip werd voor het eerst geassocieerd met het volk Israel. Dat volk kwam zowel in Babel als later in Egypte in slavernij terecht en nog later werden ze verspreid over heel Europa en vele andere landen. De joodse diaspora zijn niet alleen in het verleden, maar tot op vandaag van enorm groot belang voor de joodse natie. Dit wordt in hun geval versterkt door de godsdienst, de aanwezigheid van historische plaatsen, die men via pelgrimage bezoekt. Israel heeft de afgelopen 60 jaar een dynamisch diasporabeleid gevoerd dat hun geen windeieren heeft gelegd. In een recent boek "Tours that bind" (2010) geeft Shaul Kelner een interessante kijk op een gratis reisprogramma voor jonge Joden in de Verenigde Staten: het *Taglit-Birthright-Israel*. Het gaat om een programma dat in 2001 gestart is en dat al US\$ 500 miljoen gekost heeft, betaald door Joodse organisaties en filantropen in de VS. Tienduizenden jongeren zijn via dit programma naar Israel gegaan om hun roots te bezoeken. Ook andere landen organiseren tours om de jongere generatie uit de diaspora te blijven binden aan hun land.

Opvallend is dat in het geval van Taglit het programma zich niet zozeer richt op de band van de jongeren met met Israel, maar vooral om de Joodse gemeenschap in de VS in stand te houden door de identiteit

Verenigde Staten zo een 10.000 tot 20.000, op Curacao en de overige eilanden van het Koninkrijk der Nederlanden misschien 10.000, en elders in de wereld nog geen 5000 (eigen schattingen).

⁴ Dit is bijvoorbeeld merkbaar bij grote muziekschows in Paramaribo waar men vanuit Frans Guyana op af komt.

⁵ Met email en de sociale media is dit tegenwoordig wel makkelijker dan voorheen.

van de jongeren te versterken. Een complete integratie in de Amerikaanse samenleving kan immers betekenen dat men de eigen identiteit kwijt raakt. Dit is uiteraard met vele groepen in de VS gebeurd zoals Grieken en anderen. Men weet wel dat men ergens nog een Griekse wortel heeft, houdt nog van Grieks eten, maar in veel gevallen leidt dat niet tot een echte band met het land van de voorouders; velen zijn na enkele generaties volledig Amerikaans geworden en de kinderen kennen hun familie in Griekenland niet meer en gaan hooguit nog een keer op vakantie naar Griekenland. Dit is overigens het lot van vele migrantengroepen. Veel migranten zijn na twee tot drie generaties voldoende ingeburgerd in hun nieuwe land en de band met het oude land vervaagt. Als er echter steeds een groep is die blijft migreren blijft de band met het thuisland via de nieuwe migranten wel behouden.⁶

Er bestaat echter een zeker spanningsveld tussen het ontvangend land en het uitzendend land, waartussen een groep bekneld kan komen. In de Verenigde Staten, dat traditioneel een immigratieland is, gaan de migranten vrij soepel op in de samenleving, zelfs wanneer ze een paar generaties nodig hebben. In Nederland zie je momenteel een zeer geforceerd overheidsbeleid om migrantengroepen versneld te integreren of anders het gevoel te geven dat men niet welkom is. Elk ontvangend land gaat weer net iets anders om met immigranten.

Als er na vele generaties geen band meer is met het thuisland en zelfs geen herkenbare contactpunten, zoals directe familie, is het technisch gezien moeilijk om nog van diaspora in enge zin te spreken. Vrijwel niemand van de Surinaamse ex-slaven of hindoestaanse ex-contractanten kent nog zijn of haar familie in Afrika of India en niemand daar wacht op hen. Er is hooguit een vage verbondenheid met Afrika of India. India heeft wel een diasporabeleid voor alle hindoestanen buiten India, maar dat lijkt meer een beperkt cultureel en economisch beleid te zijn. Men probeert de verbondenheid weer te stimuleren via o.m. het cultureel beleid. China heeft ook een diasporabeleid o.m. op gebied van technologie dat m.n. via allerlei websites vorm wordt gegeven.⁷ Maar de meeste westerse landen hebben geen diasporabeleid.

Het diasporabeleid van India is algemeen gericht op een grote groep Hindoestanen, waarvan velen al verschillende generaties elders wonen. Men hoopt m.n. op een bijdrage van deze groep aan de economische ontwikkeling en biedt hen verschillende incentives en voordelen bijv. probleemloos reizen, weinig bureaucratie en een gunstig investeringsklimaat. Contact tussen recente diasporagroepen en het thuisland is vaak veel meer toegespitst op een lokaliteit waar men naar terugkeert en ondersteunt bijv. ex-Nickerianen in de diaspora helpen Nickerie (zoals de organisatie Vrienden van Nickerie), of de ex-dorpelingen van Nieuw Aurora in Nederland helpen hun dorp (zoals stichting Teeifuka).

⁶ According to William Safran the defining characteristics of diaspora are: 1) They, or their ancestors, have been dispersed from a specific original "center" to two or more "peripheral", or foreign, regions; 2) they retain a collective memory, vision, or myth about their original homeland - its physical location, history, and achievements; 3) they believe that they are not - and perhaps cannot be - fully accepted by their host society and therefore feel partly alienated and insulated from it; 4) they regard their ancestral homeland as their true, ideal home and as the place to which they or their descendants would (or should) eventually return - when conditions are appropriate; 5) they believe that they should, collectively, be committed to the maintenance or restoration of their original homeland and to its safety and prosperity; and 6) they continue to relate, personally or vicariously, to that homeland in one way or another, and their ethnocommunal consciousness and solidarity are importantly defined by the existence of such a relationship. William Safran. "Diasporas in Modern Societies: Myths of Homeland and Return." *Diaspora: A Journal of Transnational Studies* 1, no. 1 (1991): 83-84. Quoted by the International Institute of Diaspora Studies (www.diasporastudies.org).

⁷ Martin Grossman: *Diaspora Knowledge Flows in the Global Economy*. Conference E-leader, Budapest (www.g-casa.com).

Tegenwoordig zijn er meerdere woorden die gebruikt worden voor de migranten. Zo hanteert men de term transnationalisme voor migranten die niet meer gebonden zijn aan een bepaald land, maar circuleren tussen landen. Er zijn mensen die in het buitenland leven, maar regelmatig terugkomen bijv. de ouderen die elk jaar komen overwinteren. Of ondernemers van Surinaamse origine die niet repatriëren, maar naast een bedrijf in Curacao ook een bedrijf in Suriname vestigen (zelfs wanneer de markt vergeleken met andere landen minder gunstig is) en regelmatig dat nieuwe bedrijf hier bezoeken.⁸

Bij diaspora studies zijn er vele accenten mogelijk. Een heel belangrijke groep van studies richt zich er op in welke mate de nieuwe migranten zich organiseren in hun nieuwe omgeving en hoe het hun gaat economisch, sociaal, cultureel, religieus, etc. Bijv. hoe doen de bootmigrant uit Haiti het in Miami? Dat soort studies geven inzichten in de diaspora samenlevingen, maar zijn voor deze conferentie minder relevant. Het accent tijdens deze conferentie ligt echter meer op de relatie van degenen die geëmigreerd zijn met hun geboorteland Suriname; en wat voor beleid zou de overheid kunnen maken om deze relaties te bevorderen? We moeten beseffen dat diasporabeleid echter veel breder is dan dat van de overheid m.n. kan je denken aan NGOs, banken, en andere instituten die inspelen op de potentie van de diaspora. Een mooi voorbeeld is Telesur, als Surinaams bedrijf, dat een zeer succesvol product heeft ontwikkeld voor de Surinamers in Nederland nl. een mobiele telefoon die in beide landen te gebruiken is. Daar was geen overheidsbeleid voor nodig, maar gewoon een eigen initiatief als bedrijf.

Ofschoon het belang van diaspora in de opbouw van een ontwikkelingsland reeds lang bekend is heeft het onderwerp recent meer aandacht gekregen. Die aandacht komt op economisch gebied m.n. door de aanhoudende groei van geldovermakingen. Dat geldt ook voor Suriname.⁹ Verder ook vanwege de systematische studies die naar dit onderwerp gedaan zijn o.m. door allerlei migratie instituten en sinds kort zelfs instituten voor diaspora.¹⁰ Deze studies hebben meer licht laten schijnen op de kwantificatie van de bijdragen van de diaspora aan hun thuislanden, niet alleen economisch, maar ook anderszins. Zo is bijvoorbeeld gebleken dat personen die in het buitenland wonen en zich daar ontwikkeld hebben eerder geneigd zijn om te repatriëren naar hun land van origine. Zij schatten de risico's verbonden aan remigratie immers anders in en hebben vaak nog familie die hen opvangt, waardoor die risico's ook minder groot zijn. De Wereldbank en IDB hadden al in tachtiger jaren zulke projecten waarbij *expatriates* financieel ondersteund werden om terug te keren.

⁸ Rainer Baubock & Thomas Faist (eds.): *Diaspora and Transnationalism: Concepts, Theories and Methods*. Amsterdam University Press, 2010.

⁹ Marten Schalkwijk i.s.m. Jaïr Schalkwijk: *De uitdagingen in de relatie tussen Suriname en Nederland. Een balans van particuliere ontwikkelingsinitiatieven in de relatie tussen Suriname en Nederland vanaf de Onafhankelijkheid Conferentie "Particuliere Projecthulp Suriname"*, Delft, 24 oktober 2010. Uit deze presentatie: "Volgens een studie van de IDB uit 2006 waren de geldovermakingen naar Suriname meer dan 4 keer zoveel als de ontwikkelingshulp in dat jaar en 2,5 keer de buitenlandse investeringen. De geldovermakingen leverden meer dan 1,6 keer zoveel op als de export van alle agrarische producten en liefst 13 keer zoveel als de opbrengsten uit toerisme. Kortom de bijdrage van de individuele Surinamers in het buitenland aan de welvaart van Suriname lijkt inmiddels veel belangrijker geworden dan de ontwikkelingshulp en ook veel belangrijker dan het werk van allerlei organisaties. Ik zeg lijkt, omdat een deel van de geldovermakingen ook van organisaties afkomstig kan zijn en niet alleen van individuele burgers. Volgens de Nederlandse Bank werd er vanuit Nederland in 2009 bijna € 200 miljoen Euro door particulieren naar Suriname overgemaakt, bijna drie keer zoveel als de ontwikkelingshulp --die toen een piek beleefde. Dit is een trend die zich al enige tijd geleden heeft ingezet."

¹⁰ Zie bijv. het International Migration Institute (IMI) van de Oxford Universiteit waar vele papers te downloaden zijn (via www.imi.ox.ac.uk).

Om een voorbeeld dicht bij huis te nemen. Het Institute for Graduate Studies & Research (IGSR) is helemaal een Surinaams initiatief nl. een partnership tussen de universiteit i.s.m. Staatsolie. Het IGSR is echter mede zo snel opgebouwd, omdat wij deels hebben gewerkt met *expatriates* die in feite na hun pensionering in Suriname kwamen om te genieten van hun oude dag. Wij hebben dat genieten kunnen combineren met een bepaalde inzet bij het IGSR bijv. dr. Ferdi Derveld, prof. Anthony Caram, en dr. Edwin Marshall. Het waren zeer ervaren personen die je niets hoefde te leren en meteen inzetbaar waren en konden produceren op een hoog niveau. Daarnaast hebben wij personen in de diaspora benaderd om hun bijdrage te leveren bijv. bij de masteropleiding Public Health op het IGSR waren het vooral Surinaamse deskundigen die in het buitenland wonen die als docenten optraden; één van hen, prof. Maureen Lichtveld, kwam na meer dan 30 jaar voor het eerst weer naar Suriname en heeft na terugkeer vanuit haar universiteit (Tulane University) een overeenkomst met de Medische Faculteit gestimuleerd, zodat er nu een vaste Public Health opleiding op de medische faculteit is gekomen. Dit laat zien dat je soms mensen moet triggeren om iets te doen, waarbij de opbrengst vaak groter is dan je denkt. Ik maak het heel praktisch zodat u ziet dat er in de werkelijkheid al heel wat gebeurt, zonder dat de overheid allerlei beleid heeft uitgezet.

Elk land heeft een bepaald historisch migratiepatroon en dat patroon bepaalt m.i. mede de kleur en inhoud van de relatie tot haar diaspora.¹¹ In Suriname zie ik een liefde-haat relatie van de mensen in het thuisland met de Surinaamse diaspora overzee. Ik wil daarop reflecteren en vooral naar onze attitude kijken en niet zozeer naar de attitude van de diaspora, dat moeten zij zelf doen. Lange tijd was de attitude van vele Surinamers hier vrij negatief tegenover m.n. de Surinamers in Nederland, hetgeen de grootste groep van onze diaspora is. Zelfs termen als “landverraders” en “profiteurs” werden nog niet zo lang geleden gehanteerd. Dat heeft de mensen die vertrokken zijn pijn gedaan, omdat velen uit angst voor een onzekere toekomst overhaast vertrokken zijn, met achterlaten van have en goed of verkoop van huis en erf ver onder de waarde. Ik kom hiermee terug op het citaat aan het begin en m.n. dat wij onze wonden moeten helen als natie. Als we hieraan voorbij gaan of er lichtvaardig mee om gaan zal ons diasporabeleid veel minder opleveren dan het potentieel zou kunnen.

Laten we kijken naar het migratiepatroon van degenen die vertrokken zijn. Alleen in de jaren vijftig en zestig gebeurde dit op een vrij normale manier en m.n. voor studie. In 1966 waren er nog maar 13.000 Surinamers in Nederland, maar dit nam toe tot 51.000 in 1972. Er begonnen mensen weg te gaan op zoek naar een betere toekomst. Dan zien we het aantal migranten meer dan verdubbelen tot 110.000 in 1975.¹² Deze sprong duidt op een paniekeractie bij de bevolking, die angstig werd voor de toekomst na de onafhankelijkheid. De mensen stemden met hun voeten. Dit is de grootste migratiegolf in de periode na 1950 geweest. Er waren echter nog meer momenten van vertrek uit angst t.w. de coup van 1980, de decembermoorden van 1982 en de binnenlandse oorlog van 1986. We kunnen gerust stellen dat het migratiepatroon vanaf 1970 gekenmerkt wordt door traumatische gebeurtenissen, waarbij dus delen van onze bevolking a.h.w. zijn uitgestoten. Het zijn deze wonden die moeten helen en zolang de politici die daar mede verantwoordelijk voor zijn geweest met de vinger naar anderen blijven wijzen i.p.v. hun excuses aan te bieden, zullen deze open wonden blijven stinken en ons als natie blijven schaden. Het zal maken dat wij niet het maximale zullen halen uit de relaties met onze diaspora. Hoe kunnen we

¹¹ "A people that is expelled will necessarily develop a different cultural ethos from those who flee, or who are taken as captives. A group that leaves en masse also differs from a group that gradually constitutes itself after a protracted period of individual emigrations." Kim D. Butler. "Defining diaspora, refining a discourse." *Diaspora*. 10:2, (2001): 199.

¹² Hans van Amersfoort: How the Dutch Government stimulated the unwanted immigration from Suriname. International Migration Institute, working paper 47, 2011.

verwachten dat de Surinamers in de diaspora vertrouwen in een overheid zullen hebben, waar personen in zitten die hen a.h.w. het land hebben uitgejaagd. De tijd zal de wonden maar heel moeizaam helen en waarschijnlijk pas als de verantwoordelijken van het politieke podium verdwenen zijn.¹³

Ik stel het misschien wat scherp maar het spreekwoord zegt dat zachte heelmeesters stinkende wonden maken. En de wonden van onze natie stinken nog steeds. Daardoor zijn wij niet voldoende aantrekkelijk voor degenen die buiten rondlopen, en daardoor zijn we ook nog steeds verdeeld in dit land, waardoor ook de potentie van degenen die hier zijn blijven wonen onvoldoende wordt benut. Het is helaas een negatieve kant van onze politieke cultuur en politiek leiderschap. De politiek moet er iets aan doen, want de burgers en de samenleving hebben haar al lang ingehaald.

Als u goed kijkt dan zult u zien dat de diaspora geen probleem hebben met hun familie. Een oom of tante, neef of nicht die naar Suriname komt wordt over het algemeen hartelijk ontvangen, en omgekeerd. En als er iemand overleden is dan is er helemaal geen onderscheid meer tussen degenen die hier wonen en zij die van ver gekomen zijn. De gezonde familierelaties zijn ook een life-line geweest in de periode van grote schaarste in de tachtiger jaren en ook tijdens de uitvoering van het SAP in de negentiger jaren. En nog steeds zijn er vele vormen van ondersteuning in familieverband, waaronder geldovermakingen.

De burgersamenleving is ook reeds lang over de verstoorde relaties met Nederland¹⁴ heen gekomen, want er is voldoende verkeer over en weer tussen muziekgroepen, toneelgroepen, voetbalverenigingen, NGOs, kerken, etc. Daar worden de diaspora relaties al goed ingezet voor wederzijds voordeel. Ik heb veel van dit soort mooie initiatieven gezien onder de ruim 100 projecten die gerealiseerd zijn binnen de Twinningfaciliteit Suriname-Nederland. Kijk ook naar het Seedorf stadion dat gebouwd is door de grootste voetballer van Surinaamse origine: Clarence Seedorf van AC Milan. Ook op gebied van onderwijs en gezondheidszorg is er veel wederzijdse bedrijvigheid. Op het economisch gebied zullen de andere inleiders meer voorbeelden geven.

De uitdaging is dus voor het overheidsbeleid --en dat betekent vooral de politici-- om de relaties tussen het deel van de natie dat in Suriname gebleven is en het deel van de natie dat vertrokken is te herstellen. Het gaat dan niet om een toeristenkaart --wat overigens wel een positief signaal afgeeft aan onze diaspora-- maar om een veel diepere commitering nl. hoe geven wij de Surinaamse diaspora het gevoel dat zij erbij horen en voldoende respect ontvangen. Pas als wij hier in staat zijn om over die drempels te komen kunnen we oprecht met de diaspora om de tafel zitten en echt beleid maken. Het diasporabeleid betekent namelijk dat de diaspora er in een vroeg stadium bij betrokken moeten zijn, want anders mislukt zo een beleid. Dat geldt overigens voor elk beleid in de moderne tijd, je kan het niet zomaar van bovenaf opleggen; en als je het toch op die manier doet zal het niet het resultaat opleveren dat je verwacht. Kortom het diasporabeleid staat niet op zich, maar vindt binnen een context plaats en als die context voor de diaspora ongunstig is wordt het maximale er niet uitgehaald.

Ik dank u

¹³ Uiteraard zijn er ook na 1975 vele personen uit Suriname vertrokken om reden van studie, werk, gezinshereniging, e.d. De traumatische migratie heeft echter het migratiebeeld bepaald en de percepties bij de diaspora beïnvloed. Jongere generaties hebben minder last van het verleden, maar het zijn vooral de ouderen die kapitaalkrachtiger zijn en hun invloed doen gelden in de diasporagemeenschap.

¹⁴ Ik noem specifiek Nederland, omdat daar immers het overgrote deel van de diapsora zitten en elk diasporabeleid van Surinaamse kant zich primair op deze groep zal richten.

Discussiepunten

1. Moet er een speciaal ministerie of instituut komen om de relaties met de 400.000 Surinamers in de diaspora te ontwikkelen?
2. Wat vindt u van de kwestie van de dubbele nationaliteit?
3. Denkt u dat het voor de politiek belangrijk is om de emotionele wonden in de natie te helen? Of vindt u dat er geen wonden meer zijn?